

gel, som stopper bistand til reproduktiv helse:

STÅR IMOT: Thokozani Mbendera fra Malawi er leder i Family Planning Association of Malawi (FPAM). Organisasjonen har fått redusert inntektene sine med 60 prosent fordi de ikke legger seg flat for USAs «Global Gag Rule».

UNGE: Nesten halvparten av dem som bor i Malawi er under 15 år.

FOTO: ELDSO CHAGARA, AFP/NTB SCANPIX

melt ritual, som særlig praktiseres sør i landet. Eldre menn, såkalte «hyener» blir betalt for å ha sex med jenter etter deres første menstruasjon. I fjor ble en hivpositiv mann ifølge BBC dømt til to års fengsel for å ha hatt slik betalt sex med over 100 jenter og enker.

– Praksisen er skadelig både på grunn av smittefare og fordi jentene etterpå lett lokkes inn i promiskuitet og prostitusjon, sier Mbendera.

25 prosent av jentene i Malawi dropper ut av skolen før åttende klasse. Barneekteskap er også et stort problem i landet, som først vedtok å forby dette i februar i år.

– Jenter så unge som seks år giftes bort. Årsaken er fattigdom. Mannen betaler brudepris, og han bestemmer når de skal begynne å ha sex. Jenter så unge som ni til tolv år føder. Mange blir gravide før sin første menstruasjon, forteller FPAM-lederen, og ønsker seg mer aktivt arbeid for holdningsendringer.

Håper på hjelp fra Europa

Mbendera håper at andre land kan hjelpe når USA kutter bidragene.

– På sikt må vi klare oss selv, og det er viktig at også malawiske myndigheter bevilger penger til seksuell og reproduktiv helse. Men enda er det for tidlig å overlate oss til oss selv. Vi er derfor takknemlig for støtten fra Norge.

En av reaksjonene på Trumps gjeninnføring av kneblingsregelen var et initiativ fra en nederlandsk minister for å få andre land til å kompensere for USAs kutt. Også Norge deltok på giverkonferansen «Hun bestemmer» i februar.

– **USA har ofte fått kritikk for ikke å drive nok bistand, men når de kutter, ser man også hvilken seriøs og viktig bistand syter de faktisk er, sier stor-**

FAKTA

Global Gag Rule:

■ Amerikansk bistand har helt siden 1973 hatt forbud mot å finansiere aborttjenester.

■ Ronald Reagan innførte i 1984 Mexico-City-regelen («Global Gag Rule»): Bistandspenger kan heller ikke gis til organisasjoner som tilbyr eller informerer om abort, eller arbeider politisk for å endre abortlovgivning. Regelen har blitt fjernet av demokratiske presidenter og gjeninnført av republikanske.

■ Regelen rammer hjelpeorganisasjoner som driver helseklinikker for kvinner og informerer om reproduktiv helse.

■ Donald Trumps versjon er strengere enn tidligere vedtak.

■ Malawi rammes hardt av bistandskutt som følge av innstrammingen.

tingsrepresentant Heidi Nordby Lunde (Høyre).

Hun sitter i styret for Sex og Politikk, og er med i Stortingets nettverk for seksuell og reproduktiv helse (SRHR) og i et tilsvarende europeisk parlamentarisk nettverk.

I fjor besøkte Lunde Malawi, som representant for Stortingets SRHR-nettverk, i regi av Sex og Politikk.

– Jeg la vekt på at vi representerte et tverrpolitisk nettverk i Norge, understreker hun, og forteller om møter både på politikernivå og med organisasjoner som jobber med SRHR.

Heidi Nordby Lunde

både til jordbruk, helse og utdanning, forteller Mbendera.

Kuttene kommer til å få full effekt når det nye budsjettåret begynner 1. oktober.

FPAM må si opp 52 av sine 100 ansatte, og stenge tre av sine sju klinikker.

Thokozani forklarer at FPAM har brukt amerikanske bistandspenger på tre store prosjekter: Hivforebygging blant folk som selger sex, seksualundervisning og prevensjonsveiledning til ungdom og unge mødre, og forebygging av, og støtte til ofre for, seksuell og kjønnsbasert vold.

– **Tapet av amerikanske bistandsmidler betyr at vi ikke får gjort dette. Det er alvorlig: I løpet av de siste årene har vi klart å redusere antall nysmittede av hiv, og også**

fått ned fødselsraten. Nå kan trenden snu igjen. Kuttet i støtten fra US Aid vil stoppe all utvikling, frykter han.

Barnebruder

Malawi har en svært ung befolkning – 67 prosent er under 25 år, knapt seks prosent er over 55 år.

– 70 prosent av unge under 19 år bruker ikke prevensjon. 29 prosent av jenter mellom 15 og 19 år blir gravide, forteller Mbendera.

Mangelen på seriøs seksualundervisning fører ikke bare til uønskede graviditeter, men gjør også befolkningen sårbar for skadelige tradisjonelle praksiser. Blant annet «treningsleirer» for unge jenter som skal læres opp til å bli gode koner. Dette er et gam-

– Det gjøres mye bra arbeid lokalt, og i et så kulturelt konservativt samfunn er det viktig å ha med religiøse og lokale ledere. Vi møtte blant annet en kvinnelig høvding, som hadde tatt initiativ til å endre skadelige praksiser, og stått i front mot barneekteskap. Og jeg var imponert over kreativiteten de utviste. For eksempel ved å bruke sanggrupper og teater for å få ut informasjon i områder der de manglet både strøm og tv.

– Norge bør prioritere

Malawi er et viktig bistandsland for Norge. I fjor fikk de 527 millioner kroner og kom på sjuendeplass blant de ti landene som fikk mest norsk bistand.

– *Er det viktig for Norge å kompensere for USAs kutt?*

– **Definitivt. Nordiske land står i en særskilt posisjon her. Det er flott og viktig med vaksinasjonsprogrammer, men det kan mange land bidra med penger til. Derfor mener jeg at det er viktig at de nordiske og europeiske landene bruker det handlingsrommet vi faktisk har, til å bidra tungt med penger til seksuell og reproduktiv helse, sier Lunde.**

Hun viser til Gro Harlem Brundtlands utsagn om at «alt henger sammen med alt», og understreker at skal man prioritere skolegang også for jenter, må man tenke helhet.

– Vi hørte i Malawi at jenter blir voldtatt på skoleveien og må slutte fordi de blir gravide. Eller at mangel på menstruasjonsbind og sanitært tilbud på skolen gjør at de må være hjemme når de har mens. Her ser vi at seksuelle og reproduktive rettigheter og retten til kontroll over egen kropp er helt avgjørende.

Her mener hun Norge kan utgjøre en forskjell.

– Vi bør legge inn en ekstra innsats for SRHR, også på grunn av vår satsing på utdanning.

sissel.henriksen@klassekampen.no